

یادداشت
حمید کلی

کودکان را وارد جنگ نکنیم

جنگ در هر جایی اتفاق می افتد، پر اولش به بچه‌ها می‌گیرد. آن‌ها به واسطه کوچکی و تجربیات کمتر، صدمات جسمی و روحی بیشتری را تحمل می‌کنند. در تمام جنگ‌ها بچه‌ها مورد هجوم قرار گرفتند و متأسفانه بچه‌های کشورما نیز در جنگ اخیر تحت تأثیر ماجرا قرار گرفتند. امیدوارم به زودی سایه آرامش و امنیت به ایران بازگردد و همه بچه‌های ایران در کنار خانواده به زیست خود ادامه دهند. اما فراموش نکنیم در این روزها کودکان نیاز به بازی، همدلی و همراهی دارند تا از لحاظ روحی و جسمی در شرایط نیمه‌معتدل قرار بگیرند.

من در دوران جنگ دقت کردم و فهمیدم میزان پرداخت به جنگ در نیمه‌شن، فیلم و کارتون‌های کودکان در این روزها بسیار بالاست. همچنین به نظر آن چیزی که الان در رسانه‌ها برای کودکان منتشر می‌شود از حد نرمال بالاتر است و نیاز به کنترل دارد. ما نباید کودکانمان را وارد جنگ کنیم، بچه‌ها باید احساس امنیت کنند و بعد متناسب با سنشان برای آن‌ها جنگ را توضیح دهیم و روی تاب‌آوری آن‌ها کار کنیم.

من هم به نوبه خود کمک‌هایی به بچه‌های کشور عزیزم ایران کرده‌ام و نخواستم خیلی زیان‌زد شود، زیرا جریانات تبلیغاتی برایم مهم نیست. فقط خواستم به کودکان کمک کنم. من از جنگ تحمیلی اخیر همچون سایر مردم ایران به شدت غمگین و آزرده‌خاطر هستم. در واقع هر کسی که وطنی دارد، اگر میهنش مورد تجاوز قرار بگیرد برای دفاع از خود کاری می‌کند و قاعدتاً احوال خوبی در آن شرایط ندارد.

با تاریخ و پیشینه‌ای که ایران دارد دیدن حالش در این روزها هم به شدت مرا ناراحت می‌کند. در جنگ رمضان یکپارچگی مردم با قومیت‌های مختلف مرا شگفت‌زده کرده و ما باید این یکپارچگی را حفظ کنیم تا از این جریان عبور کنیم، حفظ تمامیت ارضی کشور مهم است، امید به خدا بعداً در سایه صلح مشکلات خانوادگی ایران را حل می‌کنیم.

گزارش اکران

آغاز فعالیت مجدد سینماها با ظرفیت حداکثری

کمدی‌های تازه به اکران اضافه می‌شوند

کریمی ۱ در واپسین روزهای اسفند سال گذشته، فیلم‌های «نیم‌شب»، «قمارباز»، «خط‌نجات» و «بهشت تبهکاران» با مضمونی مشترک و مرتبط با حال و هوای کشور، به عنوان ترکیب تازه اکران در نوروز روی پرده سینماها آمدند و در کنار آن‌ها نیز دو انیمیشن «ژولیت و شاه» و «افسانه سپهر» به همراه «احمد»، «رخ نیلو» و «دختر برقی» به اکران خود در سینماهای فعال ادامه دادند. در این ایام، سینماها براساس شرایط شهرهای مختلف در روزهای جنگ به شکلی محدودباز بودند تا چهارشنبه گذشته که همزمان با اربعین شهادت رهبر انقلاب اسلامی، نمایش فیلم‌ها به مدت دو روز متوقف شد.

اما از شامگاه پنجشنبه ۲۰ فروردین و با پایان ۴۰ روز عزاداری عمومی، سینماها فعالیت خود را از سر گرفتند و همچنین هماهنگی‌هایی صورت گرفت تا با اضافه شدن فیلم‌های کمدی به چرخه اکران، سینماها به روال عادی خود بازگردند. سامانه‌های فروش بلیت نیز امکان خرید برای کمدی‌هایی همچون «ماجراجویی در جزیره جیمز باند»، «طهران ۵۷» و «دو روز دیرتر» را فراهم کرده‌اند. حالا در خبری تازه، مجتبی بهزادیان؛ مدیرکل دفتر نظارت بر عرضه و نمایش فیلم سازمان سینمایی از رایزنی و هماهنگی برای اکران چندفیلم کمدی جدید در سینماها خبر داده است. بهزادیان تأکید کرده به جز فیلم‌های روی پرده، رایزنی‌هایی در حال انجام است تا با توجه به آتش‌بس که امیدواریم به برقراری صلح پایدار منجر شود، کمدی‌های جدید و آماده‌نمایش به زودی به صف اکران بپیوندند.

نگاهی به فروش فیلم‌ها در روزهای جنگ

اما در ادامه نگاهی خواهیم داشت به میزان فروش فیلم‌هایی که در روزهای جنگ همراه مردم بودند. برآوردها نشان می‌دهد با توجه به شرایط متفاوت کشور و محدودیت‌های موجود در فعالیت‌های روزانه، اما چهار فیلم تازه اکران در روزهای ملتهب جنگ با استقبال خوبی روبه‌رو شده‌اند.

براساس آمار اعلام شده در سمفا، فیلم سینمایی «نیم‌شب» به کارگردانی محمدحسین مهدویان با فروشی معادل ۱میلیارد و ۴۰۰میلیون تومان صدرنشین گیشه نوروزی بوده و این فیلم با ابتدای اکران تاکنون حدود ۳۰هزار مخاطب داشته است. پس از آن، «قمارباز» به کارگردانی محسن بهاری با داستانی واقعی و معمای، فروشی معادل ۶۵۰میلیون تومان را ثبت کرده و طی این مدت بیش از ۷هزار و ۷۰۰مخاطب داشته و در رده دوم جدول قرار گرفته است. در ادامه فیلم تاریخی «بهشت تبهکاران» به کارگردانی مسعود جعفری جوزانی با ۳۶۱میلیون تومان فروش و میزبانی از بیش از ۴هزار و ۳۰۰مخاطب در جایگاه سومین فیلم‌های پرفروش این روزها قرار گرفته است. «خط‌نجات» به کارگردانی وحید موساییان نیز در فاصله کمی از بهشت تبهکاران قرار دارد و در این مدت با در اختیار داشتن ۳هزار و ۹۰۰مخاطب، رقمی معادل ۳۳۵میلیون تومان به گیشه افزوده است.

بدین ترتیب و براساس آمار منتشر شده، مجموع فروش فیلم‌های روی پرده از ابتدای اکران تا روز گذشته، بیش از ۳میلیارد و ۷۷۳میلیون ثبت شده و سینماهای فعال تا روز گذشته نزدیک به ۵۰هزار نفر مخاطب را میزبانی کرده‌اند. پیش‌بینی می‌شود با افزوده شدن فیلم‌ها تازه به چرخه اکران و همچنین بهره‌گیری از ظرفیت حداکثری سالن‌های سینمایی، روند افزایش فروش فیلم‌ها و استقبال مخاطبان در روزهای آتی شتاب بیشتری به خود بگیرد و شاهد تغییرات زیادی در گیشه باشیم.

فرهنگ و هنر

نگاهی به اثر تازه محمدحسین مهدویان که پرفروش‌ترین فیلم بهاری شده و تداعی‌کننده روزهای جنگ تحمیلی سوم است

روایت زنده جنگ در «نیم‌شب»

شخصیت را شاید بتوان در این مهم خلاصه کرد که مهدی «نیم‌شب» بیش از هر چیز، یادآور مردان و زنانی است که امروز جان بر کف برای حفظ میهن به میدان آمده‌اند.

نکته دیگر اینکه، فیلم به فراخور متمرکز بودن بر مفهوم مقاومت، مسئولیت‌پذیری، همبستگی و یکپارچگی ملی در بطن بحرانی فراگیر، گاهی بیش از حد درگیر شعار و کلیشه می‌شود، اما آنچه تا پیش از این و در یک نگاه کلی به ضعف فیلم تبدیل شده بود، حالا کارکرد خود را پیدا کرده و در میان روزهایی که همبستگی

مردم به قلب تپنده این مقاومت ملی تبدیل شده، همان شعارهایی که از قاب «نیم‌شب» بیرون می‌زنند، اینجا در دل جنگ، آیینه تمام‌نمای روایت‌زندگی شده است. بی‌شک فیلم تازه‌مهدویان خالی از ایراد نیست، حتی شاید بتوان آن را از منظر ساختار قابل انتقادترین اثرش دانست، اما تولید و

اکران نیم‌شب در این بازه مهم تاریخ‌ساز در این سرزمین موضوعی است که نباید به سادگی از آن گذشت؛ چراکه فتح بابی برای ورود به دورانی تازه و شکل‌گیری نسبتی متفاوت میان سینما و جامعه است.

از راوایان کهنه‌کار دفاع مقدس تا نسلی تازه در میدان جنگ امروز

دوران هشت‌ساله جنگ تحمیلی نه تنها یک برهه مهم تاریخی در کشور، بلکه سرفصلی تازه و منحصر به فرد در سینمای ایران بود و گفتمان غالب سینمای ما در دو

اختلال در فعالیت چاپخانه‌ها، ناامنی مسیرهای توزیع و حمل و نقل، کاهش توان اقتصادی ناشران و کتابفروشان، محدودیت‌های محتوایی و نظارتی و مهاجرت یا پرکندگی نویسندگان. در این میان، نشر الکترونیک مزیت مهمی پیدا می‌کند. هرچند اینترنت ممکن است در بحران دچار اختلال شود، اما کتاب‌های دیجیتال، صوتی یا پی‌دی‌اف معمولاً با حجم کم قابل ذخیره‌سازی و آفلاین خوانی هستند. این ویژگی موجب می‌شود نشر دیجیتال با وجود همه محدودیت‌ها، به‌مراتب جابک‌تر، ارزان‌تر و قابل دسترسی‌تر از نشر کاغذی باشد. جنگ و بحران، ناخواسته بستری برای تولید روایت‌های تازه، ثبت تجربه‌های انسانی و خلق آثار تحلیلی فراهم می‌کنند. امروز، فناوری این فرایند را دگرگون کرده است:

ثبت سریع تجربه‌های میدانی: ابزارهای دیجیتال امکان یادداشت‌برداری لحظه‌ای، ضبط صوت، ثبت تصویر و آرشيو امن داده‌ها را فراهم کرده‌اند. خبرنگاران، پژوهشگران و روایان میدان می‌توانند داده‌های خام را همان زمان ثبت کنند؛ داده‌هایی که بعدها تبدیل به کتاب، تحقیق یا روایت ادبی می‌شود.

همکاری انسان و هوش مصنوعی: هوش مصنوعی قادر به فعالیت چاپخانه‌ها، ناامنی مسیرهای توزیع و حمل و نقل، کاهش توان اقتصادی ناشران و کتابفروشان، محدودیت‌های محتوایی و نظارتی و مهاجرت یا پرکندگی نویسندگان. در این میان، نشر الکترونیک مزیت مهمی پیدا می‌کند. هرچند اینترنت ممکن است در بحران دچار اختلال شود، اما کتاب‌های دیجیتال، صوتی یا پی‌دی‌اف معمولاً با حجم کم قابل ذخیره‌سازی و آفلاین خوانی هستند. این ویژگی موجب می‌شود نشر دیجیتال با وجود همه محدودیت‌ها، به‌مراتب جابک‌تر، ارزان‌تر و قابل دسترسی‌تر از نشر کاغذی باشد. جنگ و بحران، ناخواسته بستری برای تولید روایت‌های تازه، ثبت تجربه‌های انسانی و خلق آثار تحلیلی فراهم می‌کنند. امروز، فناوری این فرایند را دگرگون کرده است:

ثبت سریع تجربه‌های میدانی: ابزارهای دیجیتال امکان یادداشت‌برداری لحظه‌ای، ضبط صوت، ثبت تصویر و آرشيو امن داده‌ها را فراهم کرده‌اند. خبرنگاران، پژوهشگران و روایان میدان می‌توانند داده‌های خام را همان زمان ثبت کنند؛ داده‌هایی که بعدها تبدیل به کتاب، تحقیق یا روایت ادبی می‌شود.

همکاری انسان و هوش مصنوعی: هوش مصنوعی قادر

WWW.QUODSONLINE.IR | شماره ۱۰۸۹۹ |

فیلم سینمایی هویت ویژه‌ای به این گونه بخشیدند. مسیری که این ژانر در طول عمر خود پشت سر گذاشته، روایت مفصلی از جبهه و خاکریز تا شرح آسیب‌های پس از جنگ بود؛ دهه‌های بعد وقتی نسل‌های جوان‌تر هم که ظهور کردند روزهای ندیده را به روایت آنچه از فیلمسازان پیشکسوت خود دیده و در کتاب‌ها خوانده بودند، بازآفرینی کردند و با نیرویی تازه‌نفس به انعکاس موقعیت‌های کمتر دیده شده در بزنگاه‌های جنگ هشت‌ساله و تصویر کردن پرتره سرداران جنگی پرداختند. اما امروز، روز دیگری است. نسل جدید فیلمسازان حالا با جنگی روبه‌رو هستند که برایشان دیگر خاطره رزمندگان از جبهه‌ها یا تماشای جنگ از قاب تلویزیون و پرده سینما نیست. آن‌ها نفس به نفس با این روزها همراه هستند و با گوشت و پوست خود آن را لمس کرده‌اند و شاهد عینی وقایع ریز و درشت آن از روزهای تلخ و سخت گرفته تا خلق صحنه‌های حماسی و غرورآفرین شده‌اند و «نیم‌شب» تنها بازتاب کوچکی از این لحظات تاریخ‌ساز است.

سینما در میدان جنگ روایت‌ها

سینما همواره برای خود رسالت‌هایی فراتر از سرگرمی قائل بوده، اما برخی موانع آن را از جامعه عقب انداخته و نتوانسته خود را با سرعت تحولات اجتماعی همگام کند، اما این درست همان لحظه‌ای است که سینما فرصت آن را یافته تا نبض جامعه را در دست بگیرد و همسو با جریان حرکت کند. تا پیش از این، هر گاه از جنگ سخن می‌گفتیم اغلب ذهنمان به گذشته‌ای دور پرتاب می‌شد؛ به عکس و فیلم‌های آرشیوی و روایت‌هایی که سال‌ها بعد بازسازی شده‌اند اما جنگ امروز با واکنش سریع فیلمسازان همزمان به روایتی سینمایی تبدیل می‌شود. با این حال جنگ امروز، جنگ روایت‌هاست. جنگی که رسانه‌ها در مقیاسی وسیع و غیر قابل کنترل، هدایت و جهت‌دهی آن را در دست دارند و در مقابل، ایرانی که امروز در جنگی نامتقارن به طور همزمان در چندین جبهه می‌جنگد و با وجود مختصاتی متفاوت از جنگ کلاسیک هشت‌ساله، درگیر جنگی مدرن متکی بر فناوری‌های پیشرفته هوش مصنوعی و حملات سایبری تا عملیات‌های هوایی و... شده است. این موقعیت، رسالت سینما را به عنوان راوی صادق و تیزبین این میدان، حساس‌تر و مسئولیت‌آن‌را دوچندان می‌کند و در کنشکاش جنگی که بسیاری از وقایع آن در هیاهوی خبرها گم می‌شوند، این سینماست که می‌تواند لحظه‌ای را متوقف کند و با خلق یک سند دراماتیک از تجربه‌های یک ملت به آن معنا ببخشد.

ما به سینما درس پس می‌دهیم

«نیم‌شب» با تمام کم و کاستی‌هایش، نخستین گام در این مسیر است. فیلمی که خودش با واکنشی سریع و به‌موقع در روزهای جنگ ساخته شد و چندماه بعد در دل جنگی بزرگ‌تر به نمایش درآمد تا سندی بر مقاومت، ایثار و سربلندی مردم این مرز و بوم باشد. همان‌طور که مهدویان می‌گوید؛ «ما به سینما درس پس می‌دهیم، باید زندگی کنیم. خط مقدم این جنگ، فقط موشک و بمب نیست. زندگی هم هست و ما مردم ایران سربازان خط مقدم زندگی هستیم. شکوه زندگی مردم ایران است که جنگ را مغلوب کرده، حالا درهای سینمای ایران به روی مردم باز است؛ «نیم‌شب» قصه ایران است. فیلمی است درباره بزرگی زندگی به هنگام جنگ در تهران، این دژ زیبا و شکست‌ناپذیر».

کتاب‌به‌عنوان ابزار روشنگری ذهنی

در دوره بحران، جامعه بیش از هر زمان دیگری در معرض ترس، شایعه، قطبی‌سازی و حجم عظیم اطلاعات گمراه‌کننده قرار می‌گیرد؛ آن هم در زمانی که تصاویر، ویدئوها و حتی نقل‌قول‌های تاریخی جعلی یا کم‌هوش مصنوعی به‌سادگی تولیدمی‌شوند. در این شرایط، کتاب با امکان فهم‌ریشه‌های بحران، کاهش هیجان‌زدگی عمومی، انتقال تجربه‌های تاریخی، تقویت توان تصمیم‌گیری جمعی، ارتقای سواد رسانه‌ای و مصونیت در برابر روایت‌های فیک، افزایش تاب‌آوری روانی جامعه از طریق ادبیات امیدبخش و فراهم کردن مرجعی پایدار در میان اطلاعات گذرا، نادرست یا دستکاری‌شده، نقش آرام‌ما عمیق‌ایفا می‌کند. درحقیقت، در شایعه‌بازار گسترده امروز که دروغ‌ها، تصاویر ساختگی و نقل‌قول‌های تاریخی جعلی با سرعت تکثیرمی‌شوند، کتاب یکی از معدود رسانه‌هایی است که همچنان بر پایه مستندسازی، صحت‌سنجی و تأمل تولید می‌شود؛ بنابراین جایگاه خود را به‌عنوان مرجع قابل اعتماد حفظ می‌کند. کتاب با روند نشر مبتنی بر بازبینی، تخصص و مسئولیت اخلاقی نویسنده، پلی است میان حقیقت و برداشت عمومی؛ پلی که در عصر آشفتنگی اطلاعات بیش از هر زمان دیگری حیاتی است. در دوران جنگ برخی کتاب‌ها رواج بیشتری دارند، به عنوان مثال کتاب‌هایی که در زمینه‌هایی مانند روایت‌نویسی، حماسه‌سرایی و امید روایت می‌شوند؛ خاطرات و روایت‌های میدانی، پژوهش‌های جامعه‌شناختی و تحلیل بحران، کتاب‌های روان‌شناسی و تاب‌آوری فردی، ادبیات امیدبخش و هویت‌ساز، کتاب‌های آموزشی درباره ایمنی و سواد رسانه‌ای و کتاب‌های کودک با محوریت امنیت، امید و آرامش.

فرصت‌های نوبری خلق کتاب در عصر فناوری

جنگ و بحران ناشی از آن چرخه نشر را تحت فشار قرار می‌دهد، مسائلی مانند کمبود کاغذ و مواد اولیه،

یادداشت

رامونا میرحاجیان مقدم

نگاهی به نقش کتاب در هنگام بحران

از سنگر قلم تا رسالت روایت

جنگ در هر دوره، میدان نبردی همه‌جانبه است؛ نبرد نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و در سال‌های اخیر میدان نبرد علمی بوده و عرصه مواجهه ذهن‌ها، روایت‌ها و آگاهی‌ها بوده است. جایی که ستیز تنها محدود به میدان نبرد نمی‌شود و در ذهن‌ها، روایت‌ها و حافظه تاریخی می‌ماند نیز ادامه دارد. در چنین شرایطی کتاب و فرهنگ مطالعه نقش‌ی فراتر از یک ابزار فرهنگی معمول پیدا می‌کنند؛ نقشی که در آن راباره‌ای توان در تاریخ معاصر دید. کتاب در هنگام بحران جنگ، حافظه‌ساز و راهنماست و هم‌زمان می‌تواند پناهگاه روانی و بستری برای ثبت حقیقت باشد.

نقش تاریخی نویسندگان؛ رشادت در سنگر کلمات

اگرچه واژه «رشادت» غالباً با میدان جنگ نظامی پیوند دارد، اما در تاریخ ایران و جهان نویسندگان بسیاری بودند که با قلم خود در برابر تحریف واقعیت ایستادند. آن‌ها خطر حضور در خط مقدم، کمبود امکانات و حتی تهدیدهای مستقیم را به جان خریدند تا روایت‌هایی دقیق، انسانی و مستند ثبت‌کنند. این شجاعت فرهنگی، بخشی از سرمایه‌معنوی ملت‌هاست؛ زیرا هر جنگی دو چهره دارد: صحنه نبرد و روایتی که از آن باقی می‌ماند. نمونه‌های فراوانی از نویسندگانی که در دل جنگ یادداشت‌نویسی کردند، خاطرات‌رزمندگان را گردآوردند یا آثار ادبی خلق کردند، نشان می‌دهد کتاب چگونه می‌تواند حافظه تاریخی جامعه را از فراموشی نجات دهد. ثبت تجربه و انتقال آن، نوعی مقاومت فرهنگی بوده است.